SINDICATUL ZIARIȘTILOR DIN BUCUREȘTI, DUPĂ 120 DE ANI

Marian PETCU
Universitatea din București
CZU: 331.105.44:070(498) marian.petcu@fjsc.ro

Prima formă de asociere a jurnaliștilor a avut o dimensiune umanitară – ajutorarea numeroaselor victime ale incendiilor, inundațiilor ori ale sărăciei. Așa se explică faptul că în anul 1881, la București este fondat *Comitetul General al Presei,* sub președinția lui C.A. Rosetti, pentru scopuri caritabile. În 1882, ziariștii vor organiza ceea ce numim în termeni moderni, un eveniment de relaţii publice – balul presei, acţiune filantropică în beneficiul victimelor incendiului de la Circul Kremsler, situat pe Bulevardul Elisabeta din capitală.

Un an mai târziu (1883), se contura *Societatea Presei*, marcată de conflicte încă de la început: M. Eminescu (conservator) nu dorea ca C.A. Rosetti (liberal) să conducă această organizație, de aceea se va opta pentru B.P. Hasdeu. Însă Hasdeu va demisiona, iar președinția îi va reveni lui Rosetti.

Cea de-a doua, a fost constituită în anul 1889, cu denumirea *Societatea Presei. Asociațiune a Ziariștilor din România*, a avut sediul pe Calea Victoriei, nr. 34, Comitetul fiind compus din C.C. Bacalbașa, I.G. Bibicescu, Frederic Damé, Ionescu-Gion, D.A. Laurian, M. Minovici, D. Roco și C. Ștefănescu [1]. Președintele *Societății,* Dumitru August Laurian (1846-1906), licenţiat în Litere la Bucureşti, doctor în filosofie la Bruxelles, a fost profesor de filosofie la Liceul „Sf. Sava”, editor, ziarist și deputat. Încă o precizare – Statutele publicate ulterior (1899) au pe copertă titulatura *Asociațiune a ziariștilor, oamenilor de litere și de artă din România*.

La 1900 este oficializat *Sindicatului Ziariştilor din Bucureşti* (*SZB*), care va funcționa până la finalul celui de-al Doilea Război Mondial. Noutatea acestei organizații consta în înființarea unei case de pensii, care să asigure și ajutoare de boală, asistență medicală gratuită pentru membrii săi, ajutor bănesc în caz de șomaj. În timpul Primului Război Mondial, SZB s-a aflat în refugiu la Iași, iar arhiva, rămasă în sediu, a fost distrusă. Așa încât din punct de vedere contabil situația a fost reconstituită din dările de seamă anuale, găsite la diverși membri. După război, jurnaliștii refugiați revin în București și reiau activitățile editoriale, concomitent cu repararea utilajelor pe care le utilizaseră ocupanții germanii – a se vedea situația tipografiilor din Palatul *Adevărul*, spre exemplu.

La 28 mai 1924, în temeiul „Legii pentru persoanele juridice” [2], Comitetul SZB se adresează Tribunalului Ilfov pentru a solicita reînregistrarea *Sindicatului*[1].

[1] Documentele depuse la Tribunalul Ilfov conțin expresia „de drept privat”, atunci când se face referire la această structură asociativă. Conducerea *SZB* este reprezentată de Constantin Demetrescu – președinte, Nicolae Dascovici – vicepreședinte, Raoul Anastasiu – secretar; Grigore Tăușan, S. Pauker, Iosif Nădejde, C. Gongopol, R. Seișanu și Eugen Filotti, membri.

Documentele depuse sunt importante, deoarece reconstituie traseul juridic al acestei forme asociative. Bunăoară, actul constitutiv din 1889, cu modificările din 3 mai 1915, rezultatele alegerilor din 6 februarie 1924 [3, p. 1251] și altele. Rapoartele contabile anuale („dări de seamă"), precum și alte documente ne permit să reconstituim, fie și parțial, evoluția numărului membrilor SZB: de la 27 membri, la fondare, se ajunge la 121 în 1921; 259 în 1938; 255 în 1944.

Deși nu a avut niciodată prea mulți membri, SZB s-a bucurat de prestigiu, de credibilitate, de așa manieră încât a putut ridica un palat în zona centrală a capitalei – astăzi sediul Teatrului Foarte Mic, prin creditele obținute de la mai multe bănci. Despre veniturile Sindicatului se cuvine să spunem încă ceva. Ziariști precum Luigi Cazzavillan, G. Ranetti și alții, mari proprietari, precum Ion Kalinderu, bănci comerciale, mari magazine vor dona periodic sume importante, prin care s-a putut asigura continuitatea activităților. O altă sursă de venit a fost concesiunea afișajului din București, dobânzile la depozitele constituite în bănci, chiriile – palatul Sindicatului prin poziția, calitatea finisajelor și prin dimensiunile sale a fost adesea închiriat pentru diverse activități festive, sedii de firme ș.a. Balurile organizate, conferințele cu acces plătit, serbările din Parcul Carol, publicitatea pentru loterii, subvențiile de la Ministerul Artelor, Ministerul Sănătății Publice și Asistenței Sociale, chiriile de la terenurile deținute în Techirghiol, Tușnad, Poenile au făcut posibile activitățile curente, participări la conferințe internaționale, primirea unor delegații străine și altele.

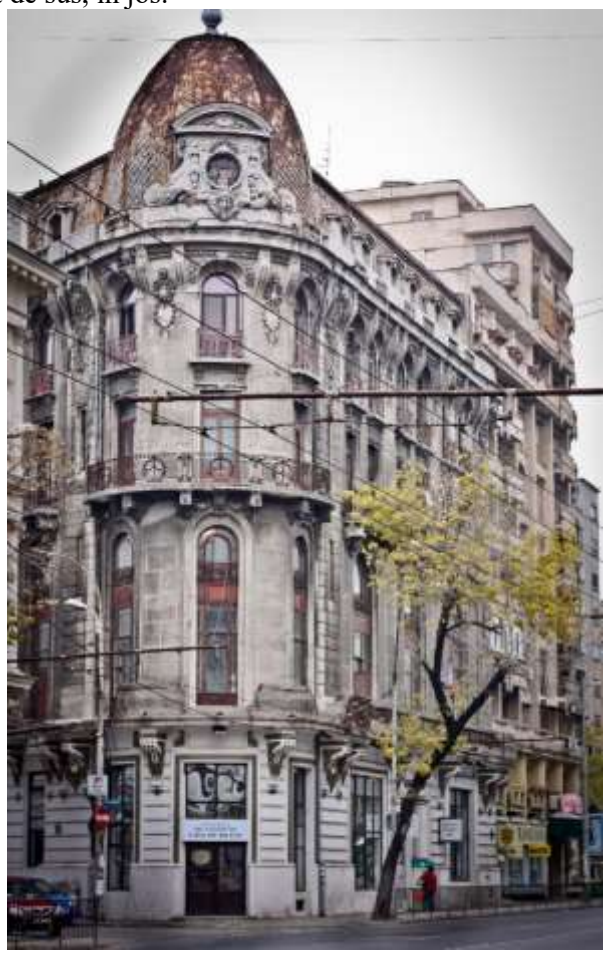
Cel mai important gest, să-l numim așa, a fost asigurarea pensiilor prin eforturi deosebite, deoarece cotizațiile erau modeste. Pensii primeau și soțiile ziariștilor decedați, copii, până finalizau studiile, iar ajutoarele, de la cel de șomaj, de boală, de înmormântare, cadouri de Crăciun și de Paște, până la rechizite, alte forme de sprijin pentru cei nevoiași. Abia la începutul anilor '30 este constituită, cu sprijinul statului, Casa de retragere și pensiuni a ziariștilor, ceea ce a presupus un ajutor mai consistent din fondurile publice.

Arătam mai sus că SZB a avut și bogate relații internaționale. Este de ajuns să amintim, în context, colectarea și trimiterea de ajutoare pentru confrații din Transilvania, îndeosebi, organizarea congreselor presei (începând cu 1922) cu participarea unor jurnaliști străini, organizarea Congresului Presei Latine (1927), constituirea Micii Antante a Presei (1925), a Presei Polono-Române (1926) și multe altele.

În ceea ce privește relațiile cu Puterea, *Sindicatul* are bune relații cu familia regală, astfel încât Regina Maria a fost declarată președintă de onoare a SZB, iar Nicolae Iorga (din 1921) și Nicolae Titulescu (din 1936), membri de onoare; la unele festivități de Crăciun participă prințesa Elena și principele Mihai. S-a întâmplat ca uneori membri ai *Sindicatului* să ajungă miniștri, secretari de stat, deputați, senatori, adică în poziții din care pot face anumite gesturi în sensul sprijinirii jurnaliștilor.

Au existat și tensiuni între presă și Putere, așa cum s-a întâmplat în anii care s-a încercat impunerea unei legi a presei. În 1936, spre exemplu, SZB respinge proiectul anunțat chiar de rege în mesajul său către Parlament și îi cere ministrului Justiției să

negocieze cu reprezentatul lor, Al.G. Săndulescu. Sindicatul a respins și proiectul de lege prin care jurnaliștii urmau să fie organizați ca un corp profesional – legea breslelor[2] – adică de sus, în jos.

Palatul Sindicatului Ziariștilor din București, inaugurat în anul 1921[3]

O preocupare constantă a SZB a fost conduita morală a membrilor săi. Încă de la înființare, prin statut s-a constituit un juriu de onoare (cel din 1924 includea și un membru al Academiei Române, un magistrat ș.a.m.d.). O alta, pregătirea profesională a membrilor, nivelul de educație – timp de 122 de ani, în București nu a existat o școală autentică de jurnalism, ci doar proiecte eșuate.

[2] O lege a breslelor a fost adoptată în 1938 – vezi „Legea nr. 3.499 din 11 octombrie 1938 pentru recunoasterea si functionarea breslelor de lucratori, functionari particulari si meseriasi”, în *Monitorul Oficial*, nr. 237 din 12 octombrie 1938.
[3] Foto: Dana ALECU, 2017. Palatul este situat în Bulevardul Carol I, nr. 21.

Ce rămâne în urma SZB? Jurnalismul are memorie scurtă. Dovezi? Absența reverenței față de trecutul său, față de cei care au contribuit la consolidarea profesiei, la credibilizarea ei; lipsa interesului pentru recuperarea patrimoniului SZB – a se vedea palatul[4], casele de odihnă ale Sindicatului, terenurile cumpărate ori primite (donații) și multe altele. Este vorba de ignoranță, de lene, probabil și de lăcomie – a se vedea ce s-a întâmplat cu clădirile obținute de la stat, de asociațiile profesionale, inclusiv (sau, mai ales) după 1990. Nu sunt sigur că aceasta este succesiunea corectă. Preocupări de tip prezervare a memoriei jurnalismului nu am întâlnit după 1990. Iar ceea ce am reușit să realizăm cu bibliotecari, profesori, cercetători – foarte rar, jurnaliști – reprezintă puțin, prin raport cu ceea ce s-ar fi cuvenit să se întâmple în acest domeniu atât de bogat și de ignorat.

Referințe:

1. Foaie volantă, I. 1478, Biblioteca Națională a României, Colecții speciale.
2. Legea din 6 februarie 1924. Vezi Dosar 2.528/1924, Tribunalul Ilfov secția I, C.C., Serviciul Arhive Naționale Istorice Centrale, București.
3. *Monitorul Oficial*, 3 februarie 1924.

[4] În care funcționează Teatrul Foarte Mic, locuințele fiind ocupate, de zeci de ani, de angajați ai Primăriei Capitalei.